

ken mutatkoztak a szabadság utáni mozgalmak. A bécsi kormány sikerült ugyan elnyomni a mozgalmakat az olasz felháborítás, de a szabadság és alkotmányosság utáni vágy a nemzetek kebelében folyton ébren volt, s a külföld ezen szemléletéből a magyarok ellenlégi szelleme újabb és újabb táperőt nyert.

Elénk színeket és erős vonásokkal ecsetelt az e korbéli politikai helyzetet gróf Desewy József, ki a mérsékelt irányú párthoz tartozott, Kazinczyhoz írott levelében, melyben egy általános, európai forradalom bekövetkezését jósolja.

Ily körülmények közt az ellenzék folytonosan erősödött, úgy annyira, hogy már 1822-ben épen azok közül, kik az udvari párthoz tartoztak, ajánlották többen a királynak, hogy hívja össze az országgyűlést. Azonban, míg ez bekövetkezett, addig a nemzetre nézve néhány hosszú, nehéz és keserves évnek kelle lefolynia.

Az abszolut kormányoknak rendszeren egyik átka szokott lenni a válság, mely a helyes, valódi közvéleménnyel érintkezni nem tudás — vagy nem akarásból keletkezik, s mely gyakran rájuk nézve végtelen következményeknek szokott szülőjévé lenni.

Ferenc királyi kormányán is erőt vett ezen válság, — melyet különben nem is kerülhetett ki, Ugyanis a megyékbe részint a fő, részint az alispáni hivatali vitelére kiküldött királyi biztosok az ott történt eseményekről oly értesítéseket küldtek a kormányának, melyekben a tények elferdítve, s a saját szempontok szerint levén feltüntetve, a kormány azokból magának a megyék valódi hangulatáról, szelleméről, s az ott történt eseményekről biztos tudomást nem is szerezhettek.

1820-ban oly lépésre határozta el magát a kormány, melynek célja az alkotmányosság tökéletesítése volt. Nevezetesen a hadsereg kiegészítésére szükségeltetett az országgyűlés egybehívása és így annak befolyása nélkül akarta keresztül vinni, pusztán rendeletekkel. 1813, és 1815-ben megtörtént ugyan, hogy a nemzet beleegyezett abba, miszerint az országgyűlésen előlegek tárgyalás és megajánlás nélkül hajtsák végre, de ezt csak a rendkívül sűrű és hatalmas nem törő szükség következtében engedte meg s oly feltétellel, hogy ez precedensül ne szolgáljon jövőre. Ferenc királyi biztosította a nemzetet, hogy a kivételes eljárás többé ismételtetni nem fog. — Ennek dacára most a kormány ujalog az említett eljárást akarta alkalmazni, s a nemzet alkotmányos befolyása, hozzájárulása nélkül a Magyarországra kivett 37,000 unjoczt előállítani. — Hogy mily nagy volt az a rendelet ellen a nemzetben keletkezett visszahatás, s mily nagy veszély fenyegette ez által alkotmányunkat, legjobban mutatja az, hogy első sorban a cancellária tagjainak nagy többsége az unjoczsárra vonatkozó rendelet közzététele előtt egy feirratban figyelmeztette a királyt, mikép ezen rendelet foganatosítása, s illetőleg az unjoczsás elrendelése nem eszközölhető az országgyűlés beleegyezése nélkül, — s egy-szersmind kérték ő felségét, hogy hívja össze az országgyűlést.

A királyi azonban a tiltakozások és kéreelmekre, — jöttek lényen azok a megyéktől, vagy leghebbe embereitől, nem hallgatott, hanem megmaradt a rendeleténél. S ehhez képest kormány nemcsak az unjoczsát rendelte el, hanem a törvénytelenségekben még tovább ment. Legelőbb is kegyvesztéssel büntette azon kiváltakokat, kik a kormány rendeleteinek ellenállni mertek. Azonban nyílt erőszakot még nem használt.

A megyékbe administratorok küldettek ki, kiknek feladatuk volt a kormány intencióit minden erejükkel elősegíteni, nevezetesen a

kitűnőbb hazafias szónokokat, vagy a kormány részére megnyerni, vagy megfélemlíteni, hogy így az alkotmányérti küzdelem teréről leszorítván, s a megyék ellenállását megtörvén, a kormány törvénytelen rendeleteinek foganatosítását gátáló akadályok megszüntessenek.

A kormánynak másik nem kevésbé fontos, s alkotmányértés tekintetében az előbbihez hasonló intézkedése volt az, melylyel a nemzetet másik legfontosabb jogától, a saját pénzügye feletti intézkedés, illetőleg az adó megajánlástól akarta megfosztani.

Az osztrák birodalom helyzete e korban, bármily szilárd volt is kifelé, amennyiben a bécsi kormány vitte a politikában a vezérszerepet, de belsőleg, nevezetesen pénzügyi tekintetben épen nem a legszerencsésebb állapotban volt.

A titkos rendőrség, de főleg az olaszországi hadjáratok őrési őrszerekbe kerültek, melyeket az addigi rendes bevételekből, adóemelés nélkül fedezni nem lehetett. Ezen eszközök akarta igénybe venni Ferenc kormány, még pedig az országgyűlés összehívása s annak beleegyezése nélkül.

A pénzügyi viszonyok Magyarországon sem voltak a legjobb állapotban, mel legjobban bizonyít egy statisztikai adat, mely szerint az 1818-ik év november havától kezdve a következő év ugyanazon haváig a főfogászat, anélkül hogy ára felémeltetett volna, egy millió kétszázszáz forintot csökkent az előző év fogászatához képest.

Az ország zilált vagyoni helyzetét tekintve nem véve, s az ellenértesek és feliratokra nem hallgatva, rendelte el Ferenc király a hadi adónak, miként előlegesen tervezte volt, öt millió s néhány százszázról 13 millió forintra emeltetését. Az ország kimerült helyzetében két eshetőség volt. Vagy erőszakos uton szedték be az adó, vagy önként, kényszerítés nélkül fognak fizetni a polgárok. Azonban bármiként fizetessék le, őrési károkat von maga után, amennyiben a nemzet tőkéjét támadja meg, s juttatja tönkre, különösen az alsóbb rendűket. E rendelet elég volt, hogy a nemzetet magához térítse. A pohár csordulást telet. A nemzeti genius felébredt erőszak almból, s a nemzet — mondhatni — egy szívvel lélekkel szegült ellene, az alkotmányt már-már sirjába döntő törvénytelen rendeletnek.

Pár év alatt a megyék helyzete egészen megváltozott. Míg 1819-ben a nagy többséget sikerült a kormányának a maga részére megnyerni, 1822—23-ban az egyetlen és speciális érdekek által tetvra vezetett Békésmege kivételével, mindenik tiltakozott a hadi adónak az országgyűlés hozzájárulása nélkül történendő felemeltetése ellen.

Külföld.

(E.) Olaszország, nov. 16. A berlini nagykövetség részére képviselti költségek fejében előirányzott 60,000 frank a költségvetési bizottság által a béke megszavaztatott. A felsőolaszországi és dél-olaszországi vasutak elválasztása tárgyában folytatandó tárgyalások költségeire, a hivatalos lap szerint 10,000 frank lett kiutaltványozva.

Oroszország, nov. 16. A „Reichsanzeiger” megczífolja a külföldi sajtó aggodalmait a keleti ügyek miatt, többek közt azt mondja: az európai béke nagyon szilárdan alapszik a nagy hatalmak kölcsönös bizalmán és egyetértésén, úgy hogy a háborúgatás veszélye nem forog fenn. Angolország, nov. 16. A legutóbbi viharok miatt számos hajótörést történt. London egy némely részét a Themze elárasztotta, de a víz már apadni kezd.

Herczogovina, nov. 16. Goranzskánál 5000 török megveretett, 800 halott maradt a

csatatéren. A felkelők sok élelmiszert ejtettek zsámfányul.

Ausztria, nov. 16. A birodalmi gyűlés az ebensze-ischl-pálya karómit (Kaisersruh) részvényeseinek kérvényét a kormányhoz utalta tüzetes méltatás végett.

Színészet.

—d—f. Szerdán november 17-én két apróság került színpadra: egyik: „A 8-ik pont”, vigjáték 1 felvonásban.

Temesváry és Siposné szerepeiknél fogva, főbb alakok voltak a darabban, melynek kompozitója felette ügyes, leszámítva némely helyeken a terjedelmes elbeszéléseket, melyek alatt nemcsak Siposné, de a közönség is unatkozott kisé.

Temesváry finom salonias társalgási modorával ismét egy újabb bizonyítékát ad a ténren sok oldalú képességének. Siposnéval a jó kedvvel párosult elegancia ma sem hiányzott.

Szeles a mogorva dühösködő kapitányt való felfogással játszotta; Deák Maticza nem tartott, ezeknél fogva az előadás sikerültnek mondható.

A Szép Galathea című egy felvonásos operette, szintén gyönyörködött a közönséget. Bacsó Lajza valóban megérdemelte a zajos tapsokat, miket ez este aratott; különben egy szép virágoskorral is megtiszteltetett, éneke ma különösen tetszett, egy dal ismétlése is kellett.

Gerecsné osztozott az est dicsőségében; Galathea remekül sikerült, s fűrésze mozdulatai, élvezetteljes dalai, mikkel játéka fűszere volt, elbájosított a közönséget. Kiemelendő még Timár, ki ez alkalommal Mydást nemcsak hogy jól adta, de tőle jobbat ma kívánni sem lehetett. Csupán a zenekar működése nem volt teljesen összehangos; a pianókban számtalan distonás fordult elő és a forteknál a kürtösök a szükségesnél nagyobb harsogtatást hallattak. A derék karmester, hiszszük, jövőre ennek elejét venni.

Bla u ur működéséről szólnék még pár szót. Mai fellépése után ugyan még nem vagyunk azon helyzetben, ítéletet hozhatni képességéről; mindazáltal hegedűjátékának egyes részletei sok technikai ügyességére mutatnak. Legsikerültebb volt a hegedű soló Singertől. Többi darabjai már azon oknál fogva sem tevék meg a közönségnél a hatást, mivel hangszerre a zongoránál egy fél hanggal felebb volt hangolva, s a teljes összehangzatot a zongora kísérettel nagyon nehéz volt aztán megtalálni. Kihelnél éneke tetszett, a közönséget megtapoltta, több ízben kihívta; mindazáltal figyelmzetnünk kell, hogy hangversenyben meg kell felelnünk, hogy színésznő, s a gyakori taglétes, arczdiomái helyett, inkább a nyugodtságot kell előtűntetnie. A színház csaknem egészen megett.

Gyümölcsfák bemeszelése. A gyümölcsfák ősszel teljesítendő mészelle ugyan nem újsg, de még sem örvend oly elterjedésnek és nem foganatosították a gyümölcsfák-birtokok által annyira, hogy e jelentéktelenség miatt, de mégis nevezetes munka ajánlása ne mutatózok a szükségesnek.

A bigított meszet — a milyent közönséges mészelle szoktunk használni — kevés lóganajjal jól megkeverjük s e folyadékot meszelővel vagy összekötött kukorica-csuhával a fa törzsére, a mennyre elérhető, kenjük csapokdjuk; ne sajnáljuk e mészelle, hanem bánjunk vele bőven és mészeltessük be, a

mennyre lehet, még vastagabb ágaít is. A mészelle haszna következtében nyilvánvaló: A fatörzsről nővő mohok a legrovidebb idő alatt elvesznek, a fakérge megsimul, ifjú színt nyer, a különféle rovarok petéi, lárvái a mész behatása következtében elpusztítanak, telen a nyulak kevésbé ráják meg fáinkat, tehát a költségtől bekötözést helyettesíti; a fák beteges fenésedések indult sérülési gyorsabban behegednek, egyáltalában mészelle által a fa egészségi állapota javul s azzal együtt fokozatik értéke és gyümölcstermése.

A mészelle nemcsak ősszel, de tavasszal is teljesíthető. Kinek gyümölcsfája van, az el ne mulassza ezen csekély fáradsággal járó gyorsan haladó munkát végezni; a fák helyes gondozása hasznos, élvezetes, gyönyört hajt tulajdonosának, e kellemek pedig mindenki által szívesen fogadtatnak el, tehát ki-ki iparkodjék azokat célravezető munkássága által ki is érdemelni.

Ébner Sándor.

ÜDONSÁGOK.

* Azon előfizetőinket, a kik még előfizetéseikkel hátrányban vannak, tisztelt felhívjuk, hogy előfizetési díjunkt minél előbb beküldeni s az által kiadói gondunk terhére könnyíteni méltóztatásanak.

* Színházunkban a következő darabok előadására készülnek: „A Rab”, dráma. „Fogház”, vígjáték. „Dalos Pista”, népszimű. „Egy millió”, vígjáték. „Az égbén”, vígjáték. „Orleansi szűz”, opera. „Száz szűz”, operette.

* Gyászjelentés. Néhai Szóllósy Jánosné Budaházi Polixena asszony, a női hűség — és gondos házi asszony példányképe nincs többé. — A természet törvénye szerint immár 80-ik évében az enyészett országából kint. Bár saját gyermekei nem voltak azért számos gyámoltottai, közelebb és távolabbi rokonai, s igen számos ismerői köztől, valamint mi is részvételt kívánjuk, hogy a gondviselés adja meg kihalt porainak a csendes és örök nyugalmat.

* A színházi műsor következőleg van megállapítva: November 19-én Gavaut Minárd. 20-án Faust. 21-én Világosi gyásznapok. 22-én Othello. 23-án Idégek. 24-én Fekete domó. 25-én Julius Caesar. 26-án Új emberek. 27-én Zilda. 28-án Szép juhász. 29-én Szomszéd álmai.

* Ifj. Sz. Nagy Károly ur, ki Kecskeménen organistának és zenetanárnak megválasztott, visszakerült városunkba, s állása elfoglalása végett csak jövő év április havában fogja elhagyni Debreczét.

* Nem lesz többé baka! E hir sokra fog bántos hatást előidézni — és azért sietünk is hozzá tenni, hogy baka csak azért nem lesz, mert nem lesz bakancs. — A jövő évtől fogva ugyanis a gyalog katonaság alacsony szaru csizmát fog viselni.

* Debreczeni terménycsarnok árjegyzéke. Nov. 16. tisztabuza mérőnként 3—4.50 kr, kétsz. 2.45—90 kr, rozs 2.75—90 kr, árpa 1.70—80 kr, zab 1.80—90 kr, új tengeri 1.55—65 kr, köles 1.75—90 kr. Nagyban tisztabuza 82, 83 fontos 4—4.25 kr, 84, 85, fontos 4.40—65 kr, 86, 87 fontos 4.70—85 kr, rozs 74, 75 fontos 2.75—80 kr; 76, 77 fto 2.85—97¹/₂ kr, 78, 79 fontos 3—3.05 kr, árpa 72 fontos 2—2.10 kr, zab 60 fontos 1.95—2 kr, ó tengeri 1.92¹/₂—95 kr, szalonna 33, 34 frt.

* Vidéken, egy e közebbi számadásokban és adókievítésben jártas egyén, mint segédjegyző azonnal alkalmazást nyerhet. Bővebb értesítést szíveségből e lapok szerkesztőjéhez fordítsa.

* A Nagy Lajos-féle ünnepély ma d. u. 6 órakor fog a főiskolai énektéremben megtartatni.

* A jogászokra vonatkozólag az aláírások már megkezdettek. Bizonyára az idei bál-nak fénye nem fog elődei rangjától elmaradni.

* A pajkos gyermekek. Az iskolából haza jövő gyermekek tudvalevőleg nagy zajt okoznak és botránys valeslétek általános elégedetlenséget szül. — Ma egy szaladó gyermek elé az utcán — csintalan társa a lábát tevő, minek következtében a gyorsfutó oly szerencsétlenül bukott el, hogy az orrából kibugyogó vér azonnal elborította őt. Nem lehetne az ilyeneken segíteni?

ORSZÁGGYÜLÉS.

— Nov. 17. —

A képviselőház ülésében Mocsáry Lajos kezdte meg a költségvetési vitát. Szép, szabatos, kerekded beszéde teljesen hi képt állította elénk szomorú helyzetünknek A beszéd, melynek eleje Somsich Pállal polemizált nagy sikerrel, két főszere osztható. Első részében ritka szabotossággal pontról pontra kimutatta, hogy jelen polgari rendszerünk mellett mért nem remélhető az ország anyagi helyzetének javíthatása, míg a beszéd másik fele kijelölte az utat, melyen hazánk pénzügyi orvosolhatók. — Mocsáry után Várady Gábor szólott a kormány mellett. — Beszédében igyekezett megtagadni saját politikai jutját. Várady Mocsáry Géza követte, ki egészen szót, erősen érvelt s fontos argumentumokat hordott össze a kormány s ennek költségvetése ellen. Szintén a költségvetés ellen szöött Steinacker Ödön, kit Horváth Gyula követett. A vita végén Tisza Kálmán szólalt fel, kinek beszédéből elég egyet fölemlíteni, de ezt aztan valóságos megbotránkozásal tennék, azt tudniük, amit a vámkérdésről mondott. — Az önálló vámtérület ellen van.

x. Kaufmann és Simon hamburgi bank és váltóüzlet tulajdonosoknak mai számunkban közlött nagy nyeresémjüktőlri hirdetésre felhívjuk olvasóink figyelmét. Ez eredeti sorjegyekről szól, mely gazdagon beosztott főnyeresémi miatt nagy részvétnék örvend, azért is, mert az állam által biztosítva van, a fent nevezett ház szilárd üzlete pedig, a nyereségek szétküldéséről ismeretes.

Legújabb francia vigjáték először.

Debreczeni színház.

III. Bérlet. 6. sz. Pénteken, 1875. nov. 19-én.

adatik:

Gavaut Minárd társak, vagy:

a nőtlenkor bűnhődése.

Mulatató vigjáték 3 felv. Irta Gondinet Ödön; francziából fordította Temesvári.

Szombat, november 20-án adatik.

Faust.

Nagy opera 5 felvonásban.

Idéiglenes felelős szerkesztő:

TISZAI DANIEL.

H I R D E T E S E K.

Szép, jó és olcsó!

ÁRJEJYZÉKE

BURGER LIPÓT

EGYEDÜLI FEHERNEMŰ RAKTÁRÁNK

Gallérok

Debreczenben, tópiacz 2139. sz. alatt

Kézlelők

Férfi szines cretoningek ft 1.30, 1.50, 1.70 kr.
Férfi cretoning-k 2 gallérral 1.80, 2 ft, 2.30, 2.60 kr.
Férfi chiffoningek ft 1, 1.20, 1.50, 1.75, 2, 2.20 kr.
Férfi chiffoningek himzett betéttel 2.20, 2.50, 3 ft.
Férfi oxfordingek két gallérral 1.90, 2.20, 2.60 kr.
Férfi vászonlábravalók 90 kr, 1 ft, 1.20, 1.40 krig.

Női chiffoningek 1.30, 1.50, 1.70, 1.90, 2.20 kr.
Női chiffoningek himzett betéttel 1.80, 2 ft, 2.30, 2.60, 3 ft.
Női vászoningek himzett " 2 ft, 2.40, 2.80, 3, 3.40 kr.

Női hálóreklí 1.20, 1.50, 1.70, 1.90, 2.20 kr.
Női hálóreklí himzett betéttel 1.50, 1.80, 2, 2.30, 1.80 kr.
Női alsónadrágok 1.20, 1.40, 1.60, himzett 1.80, 2 ft, 2.30.
Női alsónadrágok 2.20, 2.40, 2.70, himzett 2.80, 3.20, 3.80.
Gyermekingek, hálóreklí, alsó nadrágok, szoknyák, zsebkendő, legnagyobb választékban. 320 6—26

Franczia Miederek

Vidéki megrendelések legpontosabban eszközöltetnek

Legújabb Nyakendők

Szerencse kínálkozik!
375,000 bir. márka,
vagy
218,750 forint

Titkos betegségek és borbajok gyógyítatnak RICORD párizai egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint.

FOGAK és azoknak töve fájdalom nélkül kihuzatnak.

Dr. Weisz Gyula. gy. orvos által. Lakik: Miklósteza Mózes Lajos-féle ház 2079. sz.

Mandel Ignác előbb P. MAYER FARKAS borkereskedése

piacz-utca Nánássy-ház 2137-dik szám alatt, szolgál a legjobb közönséges új- és ó érmelléki-bakar asztali borokkal, budai, sashegyi, egrí és vözlai vörös borokkal, palaczk-, itoze és akószámra; — továbbá kitűnő tokaji borok, a legjobb bel- és külföldi csamegeborok, francia és magyar pezsgőkkel a legutányosabb árt.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Üzlettulajdonosoknak.

Van szerencsém a t. üzlettulajdonosokat s általában a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy műhelyem mérlegek készítéséhez is berendeztem, ahol minden nemű mérleget, — a legkisebb gyögzermérlegtől a legnagyobb tizedes mérlegig törvényszerűleg átalakított, illetőleg kijavított — igen mérsékel árt — és azoknak hiteltesítését is kieszközölöm a mértékitelesítő hivatalnál.

Továbbá ajánlom a nagyérdemű gazdaközönségnek — kitűnő szerkesztű tengeri morzsó, szecska s répa vágó s egyéb gazdasági gépeimet.

Tisztelettel Borsányi Viktor, gazdasági gépész Debreczen, n.-váradutca 2203. sz. a.